

EKONOMIE

GRAAD 10

Olimpiade Vraestel

Ronde Een

Punte: 30

Tyd: 1 uur

Datum: 7 Mei 2025

Instruksies

NB! Lees asseblief die onderstaande instruksies sorgvuldig.

Indien die ANTWOORDBLAD nie volledig ingevul word nie sal die antwoordblad ongeldig wees.

1. NB! Gebruik asseblief n **HB potlood of n swart pen** om die antwoordblad te voltooi.
Geen gekleurde penne word aanvaar nie.
2. Die ANTWOORDBLAD bestaan uit 3 afdelings. Rekeningkunde, Besigheidstudies en Ekonomie.
Kies en antwoord die korrekte vak.
3. Elke vraag het 4 moontlike antwoorde (A B C D) Slegs een antwoord is korrek.
Kleur die antwoord sirkel volledig in.
4. Sterkte!

BASIESE EKONOMIESE KONSEPTE

1. Watter van die volgende definieer **ekonomie** die beste?
 - A Die ontleding van hoe om relatiewe skaarsheid uit te skakel deur tegnologiese innovasie en navorsing.
 - B Die ondersoek na hoe om rykdom vir individue en besighede te maksimeer.
 - C Die studie van hoe om onbeperkte hulpbronne te versprei om aan alle menslike behoeftes en begeertes te voldoen.
 - D Die studie van hoe individue, besighede, regerings en samelewings keuses maak om skaarsheid die hoof te bied.
2. Een van die basiese ekonomiese vrae is **vir wie om te produseer**. Watter ekonomiese kwessie word deur hierdie vraag aangespreek?
 - A Die metode van produksie.
 - B Die koste van produksie.
 - C Die toewysing van produksie-uitset.
 - D Die tipe goedere wat geproduseer moet word.
3. Watter van die volgende scenario's is hoofsaaklik 'n studie van **makro-ekonomie**?
 - A 'n Studie van hoe 'n verbruiker tussen verskillende handelsmerke van 'n produk besluit.
 - B Ontleed hoe 'n spesifieke maatskappy sy produksiedoeltreffendheid kan maksimeer.
 - C Ondersoek die impak van 'n nasionale belastingbeleid op die land se werkloosheidsyfer.
 - D Bestudeer die uitwerking van 'n prysverhoging op die vraag na 'n spesifieke produk.
4. Watter van die volgende definieer **internasionale ekonomie** die beste?
 - A Die studie van hoe lande hul binnelandse nywerhede bestuur, insluitend die finansiële sektor en interne handel.
 - B Die ontleding van ekonomiese aktiwiteite wat slegs een nasie betrek, met die fokus op interne beleid.
 - C Die tak van ekonomie wat die vloei van goedere, dienste en kapitaal oor internasionale grense en die uitwerking van hierdie bewegings op ekonomieë ondersoek.
 - D Die studie van ekonomiese stelsels wat sonder enige regeringsingryping funksioneer.
5. Watter van die volgende stellings is 'n voorbeeld van **normatiewe ekonomie**?
 - A 'n Afname in die werkloosheidsyfer lei tot hoër verbruikersbesteding.
 - B Die regering moet beleide implementeer om inkomste-ongelykheid te verminder.
 - C 'n Verhoging in die minimum loon kan lei tot hoër werkloosheid onder laaggeskoolde werkers.
 - D Die inflasiekoers verlede jaar was 3,2%.

6. 'n Navorser poog om die faktore te verstaan wat gelei het tot ekonomiese groei in verskeie ontwikkelende lande gedurende die 19de en 20ste eeu. Watter metode van data-insameling is die geskikste vir hierdie studie?
- A Ontleding van historiese ekonomiese data.
 - B Maak aannames gebaseer op persoonlike ervarings.
 - C Voer persoonlike onderhoude en versprei vraelyste.
 - D Waarneming van aandelemarkneigings.

DIE EKONOMIESE PROBLEEM

7. Watter van die volgende stellings illustreer die konsep van **skaarsheid** die beste?
- A Fred is afgetree en het genoeg tyd en geld vir alles wat hy wil hê.
 - B Suid-Afrika het beperkte mediese hulpbronne en moet keuses maak oor hoe om dit toe te ken.
 - C 'n Buitelandse maatskappy kan 'n produk sonder enige koste vervaardig.
 - D België het 'n oorvloed sjokolade en kan onbeperkte sjokoladeprodukte produseer.
8. Watter van die volgende voorbeelde verklaar **relatiewe skaarsheid** die beste?
- A 'n Nie-hernubare hulpbron, soos fossielbrandstowwe raak uitgeput, wat dit onbeskikbaar maak vir toekomstige gebruik.
 - B 'n Land het 'n vaste hoeveelheid bewerkbare grond, wat sy landbouproduksie beperk.
 - C 'n Streek ervaar 'n droogte, wat lei tot 'n tekort aan vars water.
 - D 'n Seldsame mineraal word op slegs 'n paar plekke wêreldwyd aangetref, wat dit moeilik maak om te verkry.
9. Watter van die volgende beskryf die verskil tussen **vrye goedere** en **ekonomiese goedere** die beste?
- A Vrye goedere is volop en het geen geleentheidskoste nie, terwyl ekonomiese goedere skaars is en geleentheidskoste inhou.
 - B Vrye goedere word gratis deur die regering verskaf, terwyl ekonomiese goedere in markte verkoop word.
 - C Vrye goedere is ontasbare dienste, terwyl ekonomiese goedere tasbare produkte is.
 - D Vrye goedere het 'n markprys van nul, terwyl ekonomiese goedere altyd duur is.
10. Sarah oorweeg dit om Sondagoggend by haar deeltydse werk te werk waar sy R120 verdien, of om op 'n staproete te gaan wat haar R20 vir vervoer sal kos. Wat is die geleentheidskoste om op die staproete te gaan?
- A R20
 - B R100
 - C R120
 - D R140

11. Watter van die volgende beskryf die rol van **kapitaal** in die produksieproses?
- A Natuurlike hulpbronne wat deur die omgewing verskaf word.
 - B Menslike inspanning en vaardighede wat in produksie gebruik word.
 - C Mensgemaakte goedere wat gebruik word om ander goedere en dienste te produseer.
 - D Die inisiatief om hulpbronne te kombineer om goedere te produseer.
12. Watter van die volgende beskryf **homogene goedere**?
- A Produkte wat identies is in kwaliteit en kenmerke, wat nie van mekaar onderskei kan word nie.
 - B Goedere wat aansienlik verskil in kwaliteit en kenmerke wat verbruikers in staat stel om tussen hulle te onderskei.
 - C Items wat uniek is en geen soortgelyke plaasvervangers in die mark het nie.
 - D Produkte wat volgens handelsmerk onderskei word, maar dieselfde doel dien.
13. Watter van die volgende items word as 'n semi-duursame verbruikersgoed beskou?
- A Gevriesde groente
 - B Klere
 - C Fiets
 - D Wasgoedseep
14. Watter van die volgende is 'n voorbeeld van 'n **merietegoed**?
- A Openbare onderwys.
 - B Privaat onderwys.
 - C Openbare parke.
 - D Vertonings deur 'n bekende kunstenaar.
15. Varwater uit riviere word toenemend gebottel en as drinkwater verkoop. Hoe beïnvloed hierdie praktyk die klassifikasie van varwater vanuit 'n vrye gratis goed perspektief?
- A Varwater bly 'n vrye goed omdat dit natuurlik voorkom en deur die watersiklus aangevul word.
 - B Varwater word 'n openbare goed omdat dit noodsaaklik is vir openbare gesondheid.
 - C Varwater word 'n ekonomiese goed in streke waar dit kommersieel onttrek, behandel en verkoop word.
 - D Varwater se status as 'n vrye goed word nie beïnvloed nie, maar die infrastruktuur wat gebruik word om dit te bottel en te versprei, is 'n ekonomiese goed.

DIE SIRKELVLOEIMODEL

16. Die sirkelvloeimodel word gebruik vir die verduideliking van 'n land se _____
- A mikro-ekonomie.
 - B makro-ekonomie.
 - C monetêre ekonomie.
 - D ontwikkelingseconomie.
17. Watter stelling verklaar die rol van **firmas** in die sirkelvloei van ekonomiese aktiwiteit die beste?
- A Firmas verskaf arbeid aan huishoudings en ontvang goedere en dienste in ruil daarvoor.
 - B Firmas verskaf goedere en dienste aan huishoudings in ruil vir inkomste.
 - C Firmas ontvang inkomste van huishoudings in ruil vir die verskaffing van produksiefaktore.
 - D Firmas leen geld aan huishoudings en verdien rente.
18. Watter van die volgende stellings verduidelik die verskille tussen 'n **oordragbetaling** en 'n **subsidie**?
- A Oordragbetalings is finansiële hulpmiddels wat aan besighede gegee word om hul produksiekoste te verlaag, terwyl subsidies direkte betalings aan individue is sonder enige uitruil van goedere of dienste.
 - B Oordragbetalings is direkte betalings aan individue sonder enige uitruil van goedere of dienste, terwyl subsidies finansiële hulpmiddels is wat aan besighede gegee word om hul produksiekoste te verlaag.
 - C Beide oordragbetalings en subsidies is vorme van finansiële bystand wat deur regerings verskaf word, maar oordragbetalings is gemik op individue, terwyl subsidies op besighede gemik is.
 - D Oordragbetalings en subsidies is albei ontwerp om spesifieke ekonomiese aktiwiteite te ondersteun deur finansiële bystand aan besighede te verskaf.
19. Watter van die volgende scenario's illustreer 'n **werklike vloei** in die sirkelvloeimodel?
- A 'n Huishouding betaal die elektrisiteitsrekening aan ESKOM.
 - B 'n Maatskappy betaal dividende aan sy aandeelhouders.
 - C Die SAID vorder inkomstebelasting van huishoudings in.
 - D 'n Maatskappy lewer vervaardigde produkte aan kleinhandelaars.

20. Watter van die volgende beskryf die primêre impak van staatsoordragbetalings op huishoudelike verbruik die beste?
- A Oordragbetalings verminder huishoudelike besteebare inkomste, wat lei tot verminderde verbruik.
 - B Oordragbetalings verhoog huishoudelike besteebare inkomste, wat moontlik tot verhoogde verbruik kan lei.
 - C Oordragbetalings het geen effek op huishoudelike besteebare inkomste of verbruikspatrone nie.
 - D Oordragbetalings is lenings wat huishoudings moet terugbetaal, wat lei tot verminderde toekomstige verbruik.
21. Watter van die volgende scenario's demonstreer 'n inspuiting in die sirkelvloei van ekonomiese aktiwiteite?
- A Huishoudings spaar 'n gedeelte van hul inkomste in 'n bank.
 - B Firms belê in nuwe masjinerie.
 - C Huishoudings betaal belasting aan die regering.
 - D Verbruikers koop ingevoerde goedere.
22. Hoe fasiliteer die finansiële sektor ekonomiese aktiwiteite in die sirkelvloeimodel?
- A Deur belasting van huishoudings en firmas in te vorder om openbare dienste te finansier.
 - B Deur 'n meganisme te verskaf vir huishoudings om te spaar en vir firmas om beleggingsfondse te bekom.
 - C Deur goedere en dienste te produseer vir verbruik deur huishoudings.
 - D Deur die pryse van goedere en dienste in die mark te reguleer.

KWANTITATIEWE ELEMENTE

23. Watter van die volgende definieer bruto binnelandse produk (BBP)?
- A Die totale markwaarde van alle finale goedere en dienste wat binne 'n spesifieke tydperk binne 'n land se grense geproduseer word.
 - B Die totale markwaarde van alle goedere en dienste wat deur 'n land se burgers in 'n spesifieke tydperk geproduseer word, ongeag waar hulle geleë is.
 - C Die totale markwaarde van alle intermediêre en finale goedere en dienste wat binne 'n land se grense in 'n spesifieke tydperk geproduseer word.
 - D Die totale markwaarde van alle finale goedere en dienste wat in 'n spesifieke tydperk binne 'n land se grense geproduseer word, staatsbesteding uitgesluit.

24. Wat het jy nodig om die nominale BBP uit die reële BBP te bereken?
- A Rentekoers
 - B Wisselkoers
 - C Werkloosheidsyfer
 - D BBP-deflator
25. Watter van die volgende stellings onderskei tussen Bruto Binnelandse Produk (BBP) en Bruto Nasionale Produk (BNP)?
- A BBP sluit die waarde in van alle goedere en dienste wat deur 'n land se inwoners geproduseer word, beide binnelands en in die buiteland, terwyl die BNP slegs dié insluit wat binne die land se grense geproduseer word.
 - B BBP meet die totale markwaarde van alle finale goedere en dienste wat binne 'n land se grense in 'n gegewe tydperk geproduseer word, terwyl BNP die totale markwaarde meet van alle finale goedere en dienste wat deur die inwoners van 'n land geproduseer word, ongeag waar die produksie plaasvind.
 - C BBP is verantwoordelik vir die waarde van goedere en dienste wat binne 'n land se grense geproduseer word, uitgesluit enige ondernemings in buitelandse besit, terwyl die BNP die waarde insluit van goedere en dienste wat deur ondernemings in buitelandse besit in die land geproduseer word.
 - D BBP en BNP is identiese maatstawwe en kan uitruilbaar gebruik word om 'n land se ekonomiese prestasie te bepaal.
26. As 'n Duitse elektroniese maatskappy 'n vervaardigingsaanleg in Brasilië bedryf, hoe word die produksie van hierdie aanleg in ekonomiese terme aangeteken?
- A Dit dra by tot beide Duitsland se BBP en BNP.
 - B Dit dra by tot Brasilië se BBP en Duitsland se BNP.
 - C Dit dra by tot Brasilië se BNP en Duitsland se BBP.
 - D Dit dra slegs by tot Brasilië se BBP.
27. As die BBP in 2023 R1 200 miljard was en dit het tot R1 500 miljard in 2024 gestyg, wat was die verandering in BBP van 2023 tot 2024?
- A +20%
 - B +25%
 - C -20%
 - D -25%

SAKESIKLUSSE

28. Watter van die volgende stellings beskryf die deurlopende aard van sakesiklusse die beste?
- A Sakesiklusse volg 'n voorspelbare en gereelde patroon van uitbreiding en inkrimping.
 - B Sakesiklusse bestaan uit ewekansige en onvoorspelbare skommeling in ekonomiese aktiwiteit.
 - C Sakesiklusse word gekenmerk deur periodieke uitbreidings en sametrekkinge, maar die duur en intensiteit van elke fase kan verskil.
 - D Sakesiklusse vind slegs plaas in reaksie op eksterne ekonomiese skokke.
29. Watter van die volgende kenmerke word tipies geassosieer met die herstelfase van die sakesiklus?
- A Vermindering in verbruikersvertroue.
 - B Stygende werkloosheidsyfers.
 - C Toenemende industriële produksie.
 - D Dalende beleggingsbesteding.
30. Watter van die volgende word as 'n primêre oorsaak van sakesiklusse beskou?
- A Seisoenale veranderinge in verbruikersvoorkeure.
 - B Willekeurige skommeling in weerpatrone.
 - C Variasies in totale vraag en aanbod.
 - D Veranderinge in 'n land se geografiese kenmerke.